

FORSKA PÅ TEKNIS GÅR BRA – SEDAN KOMMER PROBLEMEN

Vilka problem kan en kvinnlig forskare vid Tekniska högskolan tänkas ha? Vi träffades en eftermiddag och diskuterade kring ovanstående fråga och fann att det är svårt att riktigt definiera vad som upplevs som problem. Det bara känns som om ett visst motstånd finns. Om man gjorde en jämförelse mellan tekniska fakulteten och andra fakulteter tror vi att man skulle finna att förhållandena skiljer sig åt en hel del. För vår del vill vi nämligen bestämt påpeka att vi inte upplever att man gör skillnad mellan man och kvinna inom forskningen på Tekniska högskolan, utan känner oss helt just behandlade. En viktig orsak till detta är förmodligen att det finns förhållandevis bra betalda tjänster till alla, antingen de betalas via fasta tjänster eller via anslag. Med andra ord

antar man inte gärna fler forskarstuderande vid en institution än man kan försörja. Inom tekniska fakulteten finns dessutom mycket få utbildningsbidrag, vilket medför att detta inte är något reellt alternativ för en forskarstuderande. Forskningsuppgifterna delas lika och man får inget B-lag av kvinnor som får mindre meriterande uppdrag. När man startar forskarutbildning vid teknisk fakultet har man en yrkesutbildning i botten, något som i vissa fall upplevs som en stor trygghet. Man har ett yrke att falla tillbaka på. Man är därför inte utelämnad och tvingad att acceptera vad som helst. Detta gäller generellt för manliga forskarstuderande men även för kvinnor åtminstone vid en del sektioner. Detta får till följd att man vågar ställa krav.

Arbetsättet för en forskare på Tekniska högskolan skiljer sig inte mycket från ett vanligt arbete. Man finns på institutionen hela dagen, träffar sin handledare om inte dagligen så nästan och man träffar kolleger. Risken att köra fast i forskningen, därför att man är isolerad är nästan obefintlig. Dessutom är det vanligt att flera forskare inom en institution sysslar med samma forskningsprojekt och det finns därför tillfälle att utbyta erfarenheter med andra forskarstuderande, som i vårt fall nästan enbart är män. Detta innebär att man lär känna varandra väl och får ett fint kamratförhållande. Att man på institutionerna upplever det som positivt att få kvinnliga forskare är helt klart. Det blir en mjukare stämning, man tar mer tid till att prata med varandra, lyssna på varandras problem. Utåt kanske detta verkar ineffektivt, men den tid som pratas bort är mer än väl använd genom att alla trivs. Dessutom behöver man ibland vara lite ineffektiv på Teknis också. Trots att arbetet delvis har karaktären av 8 - 17 arbete finns ändå väldiga friheter inbyggda i systemet. Många forskarstuderande har eller får familj under sin studietid. Detta innebär för de flesta kvinnor ett uppehåll i forskningen, ett uppehåll som man emellertid kan göra relativt kort. Om inte barnpassningen löser sig eller om barnen är sjuka etc kan man forska på obekväma tider och dela på hemarbetet. Arbetstiden kan flexas nästan obe-

gränsat. Detta förutsätter dock att ens partner har möjlighet att ställa upp eller i varje fall ett yrke med inte allt för mycket övertid eller resor. Oftast finns också en mängd rutinuppgifter som skall göras och som man kan ta till när man inte fått sova på natten och därför inte orkar tänka djupa tankar.

Den som genomgått teknisk utbildning har framför allt fått acceptera att man inte kan lära sig allt, att man måste prioritera. Utbildningen bygger på att man läser flera kurser samtidigt och man har tidigt blivit van att splittra sig. Detta är något man har glädje av när man forskar och har familj. Man har rusat mellan föreläsningar i ett ämne och laborationer i ett annat ämne hela sin studietid, kan byta tankebanor på en kvart. Nu rusar man mellan forskningen och hemmet. Dessutom har vi fått förmågan genom vår utbildning att koncentrera oss på en sak åt gången och inte grubbla så mycket över morgondagen (typ inte tänka på tentan på fredag för jag har ändå inte tid att läsa nu) och det gör nog att vi lättare kan komma ifrån att grubbla över hur det fungerar hemma. Vi vågar starta ett projekt fastän barnpassningen inte är fixad. Kanske är det så att vi inte jobbar så känslomässigt!

Industrin och allmänheten reagerar negativt

Finns det då inget negativt i att vara kvinna? Jo, i två fall upplever vi klara problem. Det gäller dels hur vi blir behandlade av industrin, dels hur vi blir betraktade av allmänheten.

Ute i industrin är man inte särskilt villig att anställa en kvinnlig doktor. Man ser gärna att man får forskningsuppgifter utförda av henne bara hon utför dem på högskolan. Detta innebär att de kvinnliga doktoranderna för det mesta har fler kontaktytor med industrin men att de trots detta har mycket svårt att få tjänster inom näringslivet. Att få en tjänst som står i relation till utbildningen verkar hart när omöjligt.

För de kvinnor som ändå sökt tjänster har även andra problem uppstått. De har helt enkelt inte fått de sökta tjänsterna därför att de kvinnliga anställda inom företaget inte kunnat acceptera en kvinnlig chef. Manliga

anställda har däremot inte haft samma inställning. Detta förhållande råder även inom högskolan. Man upplever inga problem med manliga underordnade – snarare tvärtom. Killarna i verkstaden fixar gärna beställningarna till de kvinnliga doktoranderna i tid medan de manliga oftast får tjata lite extra. Däremot förekommer ofta konflikter mellan de kvinnliga doktoranderna och laboratorieassistenterna, vilka vanligtvis är kvinnor. Här möts två skilda världar med olika livsåskådningar, olika motiv för att arbeta etc.

Ute i samhället i övrigt betraktas en kvinnlig tekniker och kanske framförallt en forskare med stor skepsis. Man anses antingen vara överbegåvad och omöjlig att umgås med eller underlig på något annat vis. Vi har alla upplevt vilken förvåning det väckt, när det visat sig att vi har vanliga mänskliga behov. Att man kan vara forskare på Teknis och på samma gång tycka om att sticka, baka tårter etc möts med förundran. Har man familj är det naturligtvis väldigt synd om den. Överhuvudtaget anses teknik och tekniska ämnen inte höra ihop med en kvinna. I skolan rynkade många flickor på näsan och ansåg att sådant var svårt. Detta har senare medfört att de flesta kvinnor betraktar allt som har anknytning till teknik med skepticism och lätt slår ifrån sig med händerna. Detta har till följd att många kvinnor i yrkeslivet har svårt att kommunicera med tekniker (män).

Av detta framgår att det alltså inte är svårare att vara kvinnlig forskare än manlig dito på Tekniska högskolan. Men attityden i övriga samhället känns betydligt besvärligare att tampas med.

Karin Sellberg

Sektion E

Tekniska högskolan

Box 725

222 07 Lund

Ingegerd Sjöholm, Christina Skjöldebrand

Livsmedelsteknik

Kemicentrum

Box 50

230 50 Alnarp

SUMMARY

Four articles, based upon empirical material and women's own experiences, describe and discuss the situation for women researchers and women graduate students within the universities.

The first article presents data from a study carried out by *Karen Davies* at the University of Lund. It is found that women only comprise 25% of the graduate students. This figure varies between the different faculties: the Faculty of Arts and Humanities has the highest percentage of women (37%) whilst not unsurprisingly the natural sciences (18%) and the Institute of Technology (11%) rank lowest. Since women at the undergraduate level make up a little over 50% of the student population, it is pertinent to ask and find out why these women do not continue.

Women graduate students are shown in the material to receive research and teaching assistant jobs as well as the graduate stipend in approximate proportion to their number. This implies therefore that it is important to try and untangle the informal and hidden mechanisms working against women. The supervisor-problem is considered an area of fruitful investigation. As regards teaching and research posts, the data clearly show that women remain at the bottom of the academic ladder in untenured, time-consuming positions, characterised by teaching and administrative duties and providing little opportunity for research.

Rigmor Sylvén throws additional light on the situation of women doctoral students, based on a recent questionnaire carried out by the Graduate Student Committee at the University of Lund. Three areas were tackled by the questionnaire. 1) The socio-economic situation. Data showed that the median income is lower for women than for men. Women are shown to more frequently interrupt their studies due to childbearing and problems with organising child care. 2) Supervision-teaching. 95% supervisors are men and some women felt discriminated by their supervisor. Women participated more seldom than men in seminars and courses. 3) Studying conditions. Since many graduate students have no place to study at their department or library, we have the phenomenon of the 'kitchen-table' researcher and its resulting lack of contact with other researchers.

Results from another empirical investigation are presented in the third article. *Marianne Carlsson* and *Eva Magnusson* have gathered data from both a questionnaire and from interviews carried out with women researchers in Uppsala.

Their material shows that the typical woman researcher is 37, childless, has not completed her PhD, works isolated but independently, has published little and has a male supervisor who is not particularly interested in her area. In addition, she has often considered giving up research – hardly surprising in the light of the lack of support from her supervisor. However, the material can also be interpreted as showing the woman researcher as both very interested and persistent in her work despite the many problems she meets in the academic world. They conclude by saying that we need more positive female models and support between women.

Finally *Karin Sellberg*, *Christina Skjöldebrand* and *Ingegerd Sjöholm* describe the situation for women researchers at the Institute of Technology. Women here, it is felt, are not treated differently from men. This is partly due to the fact that by limiting the number of graduate students admitted, all are guaranteed financing in some form. Contact with supervisors is both frequent and good. The training acquired in concentrating on one thing at a time, together with the compartmentalising organisation of work, is felt to be an advantage to the woman researcher with a family. She can cut off thoughts about family while at work and vice-versa. There are however certain negative aspects. Industry is not interested in employing women doctoral scientists and engineers. In addition, women scientists in leading positions in industry and research establishments often encounter conflicts with women employees. Society also looks upon the woman scientist/engineer sceptically – believing her to be peculiar in some way, over-intelligent and lacking normal emotional feelings.

